

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
**Factors Influencing Vision of Primary School Principals
under the Bangkok Metropolitan Administration**

ชลาลัย นิมิบุตร¹ และ สุดารัตน์ สารสว่าง²
Chalalai Nimibutr and Sudarat Sarnswang

ABSTRACT

The objectives of this research were to study vision, and factors influencing vision of principals under the Bangkok Metropolitan Administration. The factors consisted of principal internal factors, school internal factors, and school environmental factors. The research design was dominant - less dominant design with quantitative research was the dominant approach. The research instruments used to collect data were four questionnaire sets and four interview schedules constructed by the researcher. The questionnaire sets were administered to a random sample of 1,710 principals, heads of lower and upper primary education, teachers, and school board chairpersons of the schools, in the 2006 academic year. The interview schedules were used for in-depth interviews with samples whose principal had the highest vision scores. The statistics used for data analyses were percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The findings indicated that most of the principals possessed vision at the high level in all three dimensions. Incumbency durations of the principals at their current schools were found to be a factor with statistically significant contribution to differences among their circulated vision. Quantitative analyses revealed five out of eighteen factors to have statistically significant influences and could be good predictors of vision of the principals. These factors consisted of two principal internal factors which were transformational leadership behavior and academic leadership behavior; two school internal factors, supportive behavior and disengaged behavior; and one school environmental factor, participation. Among these, transformational leadership behavior was the best predictor. In addition, qualitative analysis revealed two more factors in the case study of high vision, directive behavior and community assistance.

Key words: educational vision, school principal, primary school

¹ โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ สำนักงานเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320
Pracharatbumpen School, HuayKwang District, Bangkok 10320, Thailand.

² ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยภายในโรงเรียน และ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยใช้วิธีวิจัยผสานวิธีแบบนำ – รอง ที่มีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่สุ่ม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สุ่ม ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,710 คน ที่สุ่มจากผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าช่วงชั้น ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดังกล่าว 190 โรง ปีการศึกษา 2549 และ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนมีคะแนนวิสัยทัศน์อันดับสูงสุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ระดับสูงทั้งสามมิติ โดยระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นปัจจัยที่ทำให้การเผยแพร่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสามารถทำนายวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนได้มีห้าปัจจัยจากทั้งหมด 18 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวผู้บริหารโรงเรียนสองปัจจัย คือ พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยภายในโรงเรียนสองปัจจัย คือ พฤติกรรมสนับสนุน และพฤติกรรมแตกแยก ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนมีเพียงปัจจัยเดียว คือ การมีส่วนร่วม

โดยพฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากกรณีศึกษาวิสัยทัศน์สูงอีกสองปัจจัย ได้แก่ พฤติกรรมสั่งการ และการให้ความช่วยเหลือจากชุมชน

บทนำ

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันความเจริญของโลก ที่ความรู้ และภูมิปัญญาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขัน สิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งเป็นรากฐานของการแก้ปัญหาต่าง ๆ ก็คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่รัฐบาลให้ความสำคัญอันดับแรก เนื่องจากเป็นการศึกษาระดับล่างสุดที่คนไทยทุกคนมีโอกาสเข้ารับการศึกษานี้ หน้าที่พื้นฐานของโรงเรียน คือ การให้บริการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่นักเรียน ชุมชน และสังคม โรงเรียนจึงต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม แล้วจัดเตรียมเยาวชนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่ในโลกแห่งอนาคต และผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในโรงเรียน (Cunningham and Cordeiro, 2000)

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ภารกิจหลักคือ การจัดการศึกษาระดับประถม ศึกษา ซึ่งการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบันเป็นงานที่ทำทลายความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์รวมของ

การเปลี่ยนแปลง และนวัตกรรม ประกอบกับ กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็ก และเยาวชนของไทย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นภาระที่ค่อนข้างหนัก และเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่โรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เพราะวิสัยทัศน์ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่แท้จริงของโรงเรียน และสามารถกำหนดภาพในอนาคตของโรงเรียนได้ว่าต้องการให้เป็นอย่างไร เพื่อกำหนดกิจกรรม และแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามต้องการ โดยไม่เสียเวลากระทำการในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ และยังเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจอย่างเป็นพิเศษกว่าธรรมดา (Duke, 1987) งานวิจัยและวรรณกรรมต่างยืนยันว่า วิสัยทัศน์เป็นสิ่งจำเป็น และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จได้อย่างดีเยี่ยม นอกเหนือจากความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหาร ดังที่ Sergiovanni (1984) เชื่อว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาในโรงเรียนของตนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเป็นผู้นำ และเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ นอกจากนี้ Ramsay and Clark (1990) ได้สนับสนุนว่า ไม่มีโรงเรียนใดสามารถสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าได้ หากผู้บริหารปราศจากวิสัยทัศน์ จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับใด และปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

กรอบแนวคิด

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนแสดงถึง

ศักยภาพของผู้บริหารที่สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ต้องการในอนาคต และสามารถทำกิจกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายนั้น วิสัยทัศน์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนจะต้องมี และจะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์ไปสู่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีจิตผูกพันกับวิสัยทัศน์ สามารถหลอมหลอมวิสัยทัศน์ลงสู่ นโยบาย แผนงาน และกิจวัตรประจำวันภายในโรงเรียนได้เป็นผลสำเร็จ (Caldwell and Spinks, 1990) วิสัยทัศน์เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนสร้างขึ้นจากค่านิยม และวัฒนธรรมของโรงเรียน โดยสอดคล้องกับการปฏิบัติของโรงเรียน และความคาดหวังของชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนเผยแพร่วิสัยทัศน์ผ่านสิ่งซึ่งเขาให้ความสนใจ และสนับสนุนอย่างจริงจัง ผู้บริหารโรงเรียนนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติโดยผ่านความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Stillerman, 1992) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์จะทำให้บรรยากาศโรงเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความศรัทธาในตัวผู้บริหารมากยิ่งขึ้น และในโรงเรียนขนาดเล็กการเผยแพร่วิสัยทัศน์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย Cuffe (1997) นอกจากนี้ Abolghasemi (1997) ได้วิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของหัวหน้ากลุ่มสาระ และสามารถพยากรณ์ความผูกพันของครูต่อโรงเรียนได้ รวมทั้งผลการวิจัยของ Braun (1991) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเพศหญิง สร้างและเผยแพร่วิสัยทัศน์ได้สูงกว่าเพศชาย และผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นระยะเวลาน้อยกว่า สามารถสร้างวิสัยทัศน์ได้สูงกว่าผู้ที่อยู่นานกว่า ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน 3 กลุ่ม ตามแนวคิดของ Trethowan (1991) ซึ่งได้แก่

กลุ่มที่ 1 ปัจจัยภายในตัวผู้บริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านชีวสังคมของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร ระยะเวลาดำรงตำแหน่งใน

โรงเรียนปัจจุบัน ขนาดโรงเรียน และปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ (academic leadership behavior) และพฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (transformational leadership behavior)

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยภายในโรงเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียน 3 มิติ คือ พฤติกรรมสนับสนุน (supportive behavior) พฤติกรรมสั่งการ (directive behavior) พฤติกรรมจำกัด (restrictive behavior) และพฤติกรรมครู 3 มิติ คือ พฤติกรรมร่วมมือ (collegial behavior) พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ (intimate behavior) พฤติกรรมแตกแยก (disengaged behavior)

กลุ่มที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ด้าน คือความคาดหวังทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ความคาดหวังด้านวิชาการ (academic expectation) ความคาดหวังด้านจริยธรรม (ethical expectation) ความคาดหวังด้านวิชาชีพ (professional expectation) และการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือ (assistance) และการมีส่วนร่วม (participation) รวมทั้งศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนใน 3 มิติ ตามแนวคิดของ Braun (1991) ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ (formulated vision) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (articulated vision) และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (operationalized vision) ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบความคิดในการวิจัยได้ (Figure 1)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยศึกษาจากตัวแปรด้านปัจจัยภายในตัวผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยภายในโรงเรียน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

นิยามศัพท์

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กับสิ่งที่พึงปรารถนาในอนาคต และสามารถทำกิจกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตได้สำเร็จ วิสัยทัศน์มี 3 มิติ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ในการวิจัยครั้งนี้ คิดคะแนนวิสัยทัศน์จากการประเมินตนเองของผู้บริหารโรงเรียน การประเมินของหัวหน้าช่วงชั้น และจากการประเมินโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าช่วงชั้น

พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการทำงาน เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น กว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของตน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ของกลุ่ม องค์กร หรือสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบนำ – รอง (dominant – less dominant design) (ผ่องพรรณ และสุภาพ, 2549) มีขั้นตอนในการศึกษา 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) จากแบบสอบถาม นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงสหสัมพันธ์ (correlational research) ด้วยสถิติหลากหลายวิธีการ ได้แก่ สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และตัวแปรในการวิจัยเปรียบเทียบกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน กับปัจจัยด้านชีวสังคม

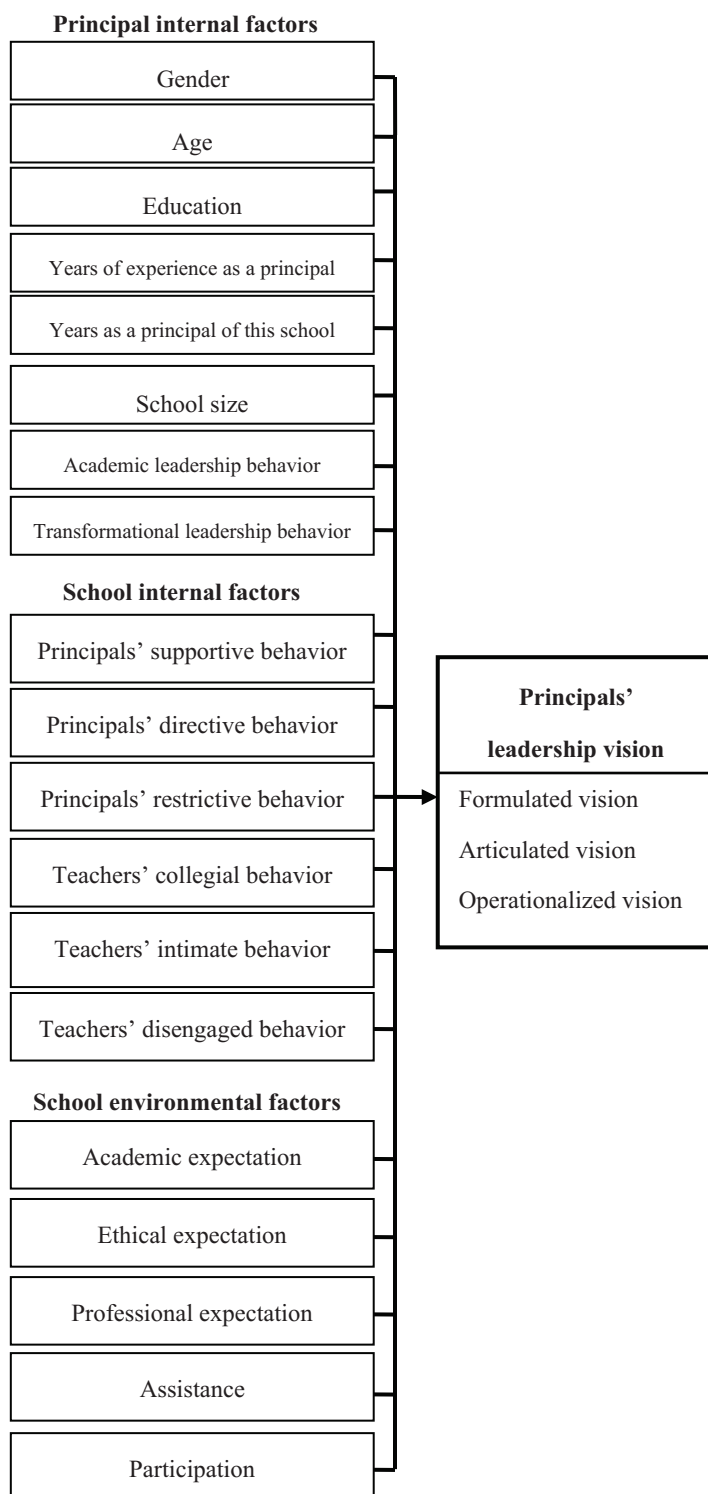


Figure 1 Research conceptual framework.

ของผู้บริหารโรงเรียนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เฉพาะกรณี เพื่อเสริมการวิจัยส่วนแรกในเชิงลึก หลังจากนั้นจึงสังเคราะห์ข้อค้นพบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นข้อความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามเกณฑ์การยอมรับที่กำหนดขึ้น คือ 1) ข้อค้นพบจากการศึกษาทั้งสองส่วนที่ตรงกัน 2) ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณระดับมาก แม้ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ได้ระบุไว้ และ 3) ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีข้อมูลหลักฐานปรากฏชัดเจน แม้ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณไม่ได้ระบุไว้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จากโรงเรียนจำนวน 366 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิชนิดสัดส่วน (proportionate stratified sampling) โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) และใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 190 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน หัวหน้าช่วงชั้นที่ 1 และ 2 โรงเรียนละ 2 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 5 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 9 คน คิดเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,710 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคะแนนวิสัยทัศน์

อันดับสูงสุด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีรายละเอียดเสริมการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าช่วงชั้น ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างละ 4 ชุด ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความตรงเฉพาะหน้า (face validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) รวมทั้งตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียน ความคาดหวังทางการศึกษาของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .966, .990, .986, .765, .882, และ .907 ตามลำดับ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,710 คน

ส่วนแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผู้วิจัยออกแบบเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์สูง รวมทั้ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าช่วงชั้น ครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนกรณีศึกษาแบบเด่นจำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way

ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytical induction)

ผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 190 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประมาณสองในสามเป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 50 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท มีประสบการณ์การบริหารไม่เกิน 5 ปี และดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารในโรงเรียนปัจจุบันเพียง 1 – 2 ปี โดยเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 400 คนขึ้นไป ผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ และพฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพระดับมาก แสดงพฤติกรรมสนับสนุน พฤติกรรมสั่งการ และพฤติกรรมจำกัดระดับปานกลาง ส่วนครูแสดงพฤติกรรมร่วมมือ และพฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ระดับปานกลาง แต่แสดงพฤติกรรมแตกแยกระดับต่ำ ขณะที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านวิชาการ และด้านวิชาชีพระดับมาก อีกทั้งมีความคาดหวังด้านจริยธรรมระดับมากที่สุด รวมทั้งให้ความช่วยเหลือโรงเรียนระดับมาก แต่กลับมีส่วนร่วมระดับปานกลาง (Table 1)

2. วิสัยทัศน์รวมของผู้บริหารโรงเรียน จากการประเมินโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 (S.D. = 0.30) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวิสัยทัศน์ระดับสูง หากพิจารณาจากการประเมินตนเองของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์สูงทุกรายมิติเช่นกัน แต่เมื่อวิเคราะห์จากการประเมินโดยหัวหน้าช่วงชั้น กลับพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์สูงเฉพาะมิติ

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.49) เท่านั้น วิสัยทัศน์มิติอื่นอยู่ในระดับปานกลาง และสูงใกล้เคียงกันประมาณครึ่งต่อครึ่ง (Table 2) ส่วนผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์สูงทุกรายมิติ ผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษาสร้างวิสัยทัศน์โดยรับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการหาจุดเด่นของโรงเรียนร่วมกัน และกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เผยแพร่วิสัยทัศน์โดยเน้นย้ำ หรือแสดงให้คณะกรรมการอยู่เสมอว่าต้องการจะให้โรงเรียนเป็นอย่างไรในอนาคต และปฏิบัติตามวิสัยทัศน์โดยใช้ความร่วมมือร่วมใจ และการทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียวสรุปได้ว่า ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นปัจจัยที่ทำให้ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นเวลา 2 ปี มีวิสัยทัศน์สูงสุดทุกรายมิติ และสามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ได้ดีที่สุด ส่วนผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 4 ปี หรือมากกว่า เป็นผู้ที่มีคะแนนวิสัยทัศน์ต่ำสุดทุกรายมิติ (Table 3) สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษาซึ่งมีคะแนนวิสัยทัศน์อันดับสูงสุดนั้น เป็นผู้บริหารโรงเรียนปัจจุบันเป็นเวลา 2 ปี

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Table 4) สรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการเป็นสองตัวแปรในกลุ่มปัจจัยภายในตัวผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มปัจจัยภายในโรงเรียน พบว่า พฤติกรรมสนับสนุน และ พฤติกรรมแตกแยก เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมี

Table 1 General information of independent variables.

(unit of analysis = 190 schools)

Group 1 Principal internal factors		
Demographic factor	Number	Percent
Gender		
Male	72	37.89
Female	118	62.11
Age		
Less than or equal 50 year	64	33.69
51 - 55 years	75	39.47
56 - 60 years	51	26.84
Education		
Bachelor degree	23	12.11
Master's degree	165	86.84
Doctoral degree	2	1.05
Years of experience as a principal		
Less than or equal 5 years	99	52.10
6 - 10 years	61	32.10
11 - 15 years	17	8.94
16 - 20 years	3	1.54
21 - 25 years	2	1.05
More than 25 years	8	4.21
Years as a principal of this school		
1 year	53	27.89
2 years	60	31.58
3 years	52	27.37
4 years	25	13.16
School size		
Small size	57	30.00
Medium size	76	40.00
Large size	57	30.00

นัยสำคัญทางสถิติ และในกลุ่มปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วม เป็นตัวแปรเพียงตัวเดียวที่เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยทั้งห้าร่วมกันอธิบายความผันแปรของวิสัยทัศน์ได้ 38.1 % ($R^2 = .381$, $R = .617$) และพฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ($\beta = .443$, $p < .001$)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ สรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์โดยรับฟังความคิดเห็นจากคณะครู เผยแพร่วิสัยทัศน์โดยเน้นย้ำ หรือแสดงให้คณะครูทราบอยู่เสมอว่าต้องการจะให้โรงเรียนเป็นอย่างไรในอนาคต และปฏิบัติตามวิสัยทัศน์โดยใช้ความร่วมมือร่วมใจ และ การทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

Table 1 (Continued)

(unit of analysis = 190 schools)

Group 1 Principal internal factors			
Leadership behavior	$\bar{X}^1$	S.D.	Level of behavior
Academic leadership behavior	3.88	0.50	High
Transformational leadership behavior	3.84	0.66	High
Group 2 School internal factors			
Principals' behavior	$\bar{X}^2$	S.D.	Level of behavior
Principals' supportive behavior	2.36	0.44	Medium
Principals' directive behavior	2.77	0.37	Medium
Principals' restrictive behavior	2.81	0.39	Medium
Teachers' behavior	$\bar{X}^2$	S.D.	Level of behavior
Teachers' collegial behavior	3.10	0.26	Medium
Teachers' intimate behavior	2.65	0.33	Medium
Teachers' disengaged behavior	1.76	0.31	Low
Group 3 School environmental factors			
School boards' expectation	$\bar{X}^1$	S.D.	Level of expectation
Academic expectation	4.19	0.48	High
Ethical expectation	4.54	0.34	Highest
Professional expectation	4.06	0.51	High
Community's support	$\bar{X}^1$	S.D.	Level of support
Assistance	3.71	0.69	High
Participation	3.28	0.81	Medium

¹ Based on a 5-level scale² Based on a 4-level scale

รวมทั้งได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมสั่งการของผู้บริหารโรงเรียน เป็นปัจจัยภายในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และการให้ความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

ข้อวิจารณ์

1. จากสภาพทั่วไปแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กทม. เป็นผู้บริหารใหม่ที่มีประสบการณ์การบริหารไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพการบริหารของ

กทม. แต่เป็นผู้บริหารที่มีอายุมาก กทม. จำเป็นต้องพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนที่มีลักษณะดังกล่าว ให้เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ สามารถก้าวข้าม หรืออย่างน้อยสามารถรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ในสังคมเมืองหลวงของประเทศ อันเป็นศูนย์รวมของการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมได้

2. ผลจากการวิเคราะห์ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์สูงทุกรายมิตินั้น หากพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นว่า หัวหน้าช่วงชั้นประถมศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนต่ำกว่าที่ผู้บริหารโรงเรียนประเมินตนเอง อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนมีการเผยแพร่วิสัยทัศน์ต่ำกว่ามิติอื่น ทั้ง ๆ ที่ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีความสำคัญต่อการจูงใจสมาชิก

Table 2 Principals' vision as evaluated by principals and heads of lower and upper primary education.

Vision dimension	Principals' self evaluation (n = 190 persons)					Evaluated by heads of lower and upper primary education (n = 380 persons)					Evaluated by principals and heads of lower and upper primary education (n = 570 persons)				
	Vision level			Level of vision		Vision level			Level of vision		Vision level			Level of vision	
	High	Medium	Low	$\bar{X}$	S.D.	High	Medium	Low	$\bar{X}$	S.D.	High	Medium	Low	$\bar{X}$	S.D.
Formulated vision	47 (24.73)	143 (75.26)	1	3.55	0.35	94 (49.47)	95 (50.00)	1 (0.52)	3.17	0.45	56 (29.47)	134 (70.52)		3.36	0.30
Articulated vision	24 (12.63)	166 (87.36)	1 (0.52)	3.57	0.34	99 (52.10)	90 (47.36)	1 (0.52)	3.13	0.50	67 (35.26)	123 (64.73)		3.35	0.32
Operationalized vision	23 (12.10)	167 (87.89)	2 (1.05)	3.66	0.33	87 (45.78)	101 (53.15)	2 (1.05)	3.21	0.49	37 (19.47)	153 (80.52)		3.43	0.30
Summated vision	23 (12.10)	167 (87.89)	2 (1.05)	3.59	0.32	92 (48.42)	96 (50.52)	2 (1.05)	3.17	0.47	49 (25.78)	141 (74.21)		3.38	0.30

ให้ยอมรับวิสัยทัศน์เป็นของตน และเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น ซึ่ง Locke *et al.* (1991) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำที่จะสามารถนำองค์การให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้นั้น จะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์ไปยังสมาชิกทุกคน เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจยอมรับ และมีจิตผูกพันกับวิสัยทัศน์นั้น นั่นคือสามารถเปลี่ยนสภาพของวิสัยทัศน์ส่วนตนให้เป็นวิสัยทัศน์ขององค์การได้นั่นเอง

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นเวลา 2 ปี มีวิสัยทัศน์สูงสุดทุกรายมิติ และสามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ได้ดีที่สุด ส่วนผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 4 ปี หรือมากกว่า มีวิสัยทัศน์ต่ำสุดทุกรายมิตินั้นอาจจะสนับสนุนระเบียบปฏิบัติของ กทม. ที่ให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องเปลี่ยนสถานที่ทำงานทุก 4 ปี แต่ในทางกลับกันระเบียบปฏิบัติดังกล่าว อาจเป็นเหตุให้ผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 4 ปี หรือมากกว่า มีวิสัยทัศน์ต่ำได้เช่นกัน

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดนั้นสอดคล้องกับที่ Bass and Avolio (1999) ได้สรุปว่า วิสัยทัศน์ คือ จุดเน้นของผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ โดยผู้นำจะพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักในภารกิจ และวิสัยทัศน์ของทีม และองค์การ จึงทำให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของตนเองไปสู่ประโยชน์ของกลุ่ม องค์การ หรือ สังคม

5. เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนมีอิทธิพลต่ำกว่าปัจจัยกลุ่มอื่น ๆ มีเฉพาะตัวแปร การมีส่วนร่วมเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของโรงเรียน กทม. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจจะมีได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนนัก และผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่อาจจะ

Table 3 Post hoc comparison of principals' self evaluated vision: demographic factors.

(unit of analysis = 190 schools)																								
Demographic factors			Formulated vision						Articulated vision						Operationalized vision						Summated vision			
			SS	df	MS	F	p	SS	df	MS	F	p	SS	df	MS	F	p	SS	df	MS	F	p		
Gender			.014	1	.014	.109	.741	.266	1	.266	2.312	.130	.008	1	.008	.070	.792	.011	1	.011	.103	.749		
Age			.224	2	.112	.889	.413	.080	2	.040	.345	.709	.308	2	.154	1.414	.246	.169	2	.084	.816	.444		
Years of experience as a principal			.726	5	.145	1.158	.332	.152	5	.030	.258	.935	.386	5	.077	.699	.625	.293	5	.059	.562	.729		
Years as a principal of this school			.797	4	.199	1.602	.176	1.183	4	.296	2.646*	.035	.643	4	.161	1.484	.209	.809	4	.202	2.004	.096		
School size			.220	2	.110	.873	.419	.196	2	.098	.846	.431	.164	2	.082	.745	.476	.131	2	.066	.634	.532		
Post hoc																								
Demographic factors			Formulated vision						Articulated vision						Operationalized vision						Summated vision			
			$\bar{X}$						$\bar{X}$						$\bar{X}$						$\bar{X}$			
Year as a principal of this school																								
1 year			3.54						3.53 b						3.62						3.57			
2 year			3.61						3.67 a						3.73						3.67			
3 year			3.53						3.55 ab						3.67						3.58			
4 year			3.45						3.46 b						3.56						3.49			

* p < .05, a, b show statistically significant mean difference (p < 0.5) on LSD multiple comparison test

Table 4 Multiple regression of independent variables accounted for principals' vision.

Variables	b	Std. error	Beta	t	p
(Constant)	2.772	.119		23.258	.000
Transformational leadership behavior (TR)	.265	.036	.443	7.275	.000
Academic leadership behavior (Aca)	.078	.041	.114	1.665	.048
Supportive behavior (S)	.091	.043	.153	2.088	.038
Disengaged behavior (E)	-.078	.038	-.132	-2.069	.040
Participation (Par)	.072	.035	.070	1.778	.050
R = .617, R ² = .381, F = 22.628, p < .001					

คำนึงถึงเพียงความช่วยเหลือสนับสนุน ด้านงบประมาณเป็นสำคัญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนงาน หรือประเมินผลงานของโรงเรียน จึงไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินการตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเท่าใดนัก

ข้อเสนอแนะ

ผลสรุปที่ได้จากการวิจัยนำมาสู่ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ข้อค้นพบ: ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มากกว่า 3 ใน 4 มีวิสัยทัศน์ระดับสูงทุกรายมิติ

ข้อเสนอแนะ: สำนักงานการศึกษา กทม. ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำวิสัยทัศน์ให้เป็นจริงได้ โดยจัดโครงสร้างองค์การให้เอื้อต่อการแบ่งปันอำนาจ และร่วมกันในการตัดสินใจ กำหนดให้คุณภาพ และผลการปฏิบัติงานได้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน

2. ข้อค้นพบ: พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

โรงเรียนได้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะ: สำนักงานการศึกษา กทม. ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างให้เกิดวัฒนธรรมองค์การที่ดี ซึ่งได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์อันดีในหมู่สมาชิกขององค์การ ให้มีการทำงานเป็นทีม สมาชิกมีโอกาสร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ตลอดจนสร้าง และยกย่องตัวแบบการเป็นครูที่ดี

3. ข้อค้นพบ: พฤติกรรมสนับสนุนเป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมสนับสนุนเป็นอันดับต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ: สำนักงานการศึกษา กทม. ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าของคน ถือว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการลงทุน อีกทั้งการจัดสรรงบประมาณบุคลากรควรเป็นสัดส่วนกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสมและชัดเจน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ข้อค้นพบ: พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการเป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นอันดับสูงสุด

ข้อเสนอแนะ: ผู้บริหารโรงเรียนควรออกแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้

สอดคล้องกับงานปกติของโรงเรียน และเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยไม่ต้องรอการสั่งการจากหน่วยงานต้นสังกัด

2. ข้อค้นพบ: พฤติกรรมแตกแยก เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลทางลบต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นพฤติกรรมที่ครูส่วนใหญ่แสดงออกเป็นอันดับต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ: ผู้บริหารโรงเรียนควรเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครู และระหว่างคณะครูกับผู้บริหาร โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการเปลี่ยนแปลง และ การออกแบบการทำงานร่วมกัน

3. ข้อค้นพบ: การให้ความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน แต่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงคำนึงถึงเพียงความช่วยเหลือด้านงบประมาณเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ: ผู้บริหารโรงเรียนควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ไม่ควรมองว่าชุมชนมีความรู้้น้อย ควรใช้ประโยชน์จากชุมชนให้กว้างขวางกว่าการขอสนับสนุนด้านงบประมาณ และ ต้องพยายามสร้างความผูกพันให้ชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการของโรงเรียนด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของให้ได้

4. ข้อค้นพบ: คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ/หรือชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการของโรงเรียนอย่างจริงจัง เนื่องจากขาดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ และ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ: ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความรู้ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมดำเนินการต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการทั่วไป การดำเนินการประชุม และ การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น อีกทั้งใน

ทางกลับกันผู้บริหารโรงเรียนอาจปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ โดยเป็นผู้ออกไปหาชุมชนเอง เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อค้นพบ: ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบัน ทำให้การเผยแพร่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นเวลา 2 ปี มีวิสัยทัศน์สูงสุดทุกรายมิติ และเผยแพร่วิสัยทัศน์ได้ดีที่สุด ส่วนผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนปัจจุบันเป็นเวลา 4 ปี หรือมากกว่า มีวิสัยทัศน์ต่ำสุดทุกรายมิติ

ข้อเสนอแนะ: ควรวิจัยผลกระทบของระเบียบปฏิบัติของกรุงเทพมหานครต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

2. ข้อค้นพบ: พฤติกรรมสั่งการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษา และข้อค้นพบเชิงปริมาณ พบว่า เป็นพฤติกรรมเด่นที่สุดที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้แสดงออก แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ: ควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยพฤติกรรมสั่งการ เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนทุกรายมิติ

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพหุกรณี (multi-case study) หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำประสบการณ์ จากการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของตน และของโรงเรียนต่อไปได้

4. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนต่างสังกัดกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ นิตราภรณ์.
2549. *การออกแบบการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Abolghasemi, M. 1997. "The Relationship
Between Administrative Structures,
Subcultures, and School Vision in High
Schools." *Dissertation Abstracts International*
58 (10): 3879-A.
- Bass, B. M. and B. J. Avolio. 1990. *Transformational
Leadership Development: Manual for the Multiple
Leadership Questionnaire*. Palo Alto: Consulting
Psychological Press.
- Braun, J. B. 1991. "An Analysis of Principal
Leadership Vision and Its Relationship to
School Climate." *Dissertation Abstracts
International* 52 (04): 1139-A.
- Caldwell, B. J. and J. M. Spinks. 1990. *The
Self- Managing School*. London: The Falmer
Press.
- Cuffe, H. J. 1997. "Correlates of Visionary Principal
Leadership in Secondary Schools." *Dissertation
Abstracts International* 57 (11): 4606-A.
- Cunningham, W. G. and P. A. Cordeiro. 2000.
*Educational Administration: A Problem-Based
Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Duke, D. L. 1987. *School Leadership and Instructional
Improvement*. New York: Random House.
- Locke, E. A., et al. 1991. *The Essential of Leadership:
The Four keys to Leading Successfully*.
New York: Lexington Books.
- Ramsay, W. and E. E. Clark. 1990. *New Ideas for
Effective School Improvement Vision, Social
Capital, Evaluation*. London: The Falmer Press.
- Sergiovanni, T. J. 1984. "Leadership and Excellence
in Schooling." *Educational Leadership* 41 (5):
4-13.
- Stillerman, K. P. 1992. "How Five Successful
Middle School Principals in North Carolina
Define Vision and How They Perceive
Themselves as Implementers and Keepers of
Vision." *Dissertation Abstracts International*
52 (10): 3499-A.
- Trethowan, D. M. 1991. *Managing with Appraisal
Achieving Quality Schools through Performance
Management*. London: Paul Chapman Publishing
Ltd.